

SZAKDOLGOZAT
TARTALMI KIVONAT

Gábor Eszter

2024

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Neveléstudományi Intézet
Közoktatási vezető és pedagógus szakvizsga
szakirányú továbbképzés**

**A KÖRNYEZETI NEVELÉS MEGJELENÉSÉNEK
KUTATÁSA AZ ÓVODÁNKBAN ÉS A CSALÁDOKBAN**

Belső konzulens:

Velner András

főiskolai docens

Belső konzulens tanszéke:

Szakdidaktikai tanszék

Készítette:

Gábor Eszter

Kaposvár

2024

Dolgozatomban első részében áttekintem a környezetvédelem fontosságát, ezt követően bemutatom a Margaréta Református Óvodát és a Zöld Óvoda kínálati lehetőségeit. A következő módszertani fejezetben röviden áttekintetem a kutatás menetét, kérdőív összeállításának folyamatát és az utolsó részben értékelem az eredményeket.

Kiemelt hangsúlyt kell fektetnünk a felnövekvő generációk nevelésére, formálására. Át kell adnunk számukra szemléletmódunkat és tudásunkat. Fontos, hogy tenniakarásra, gondoskodásra, a környezeti problémák iránti érzékenységre neveljük őket. A környezeti nevelés feladata hogy ráébresszen minket arra, hogy a természeti értékeket meg kell becsülni, meg kell érteni. Amikor a környezettudatos gondolkodás, magatartás belülről fakad, belső meggyőződésből és értékrendből fakad sokkal nagyobb a valószínűsége annak, hogy az ember bármilyen körülmények között is törekszik a magatartás megvalósítására.

A környezet a jelen és a jövő generációk alapvető életfeltétele. Ennek minősége meghatározza az emberek élettartamát és az életünk minőségét. Az óvónők környezettudatos szemlélete nagyon fontos a gyermekek oktatásában és nevelésében, mivel példát mutatnak és hozzájárulnak a fenntarthatósági tudat kialakításához már a korai években is. Az óvodás (kb. 2,5-7 éves) meghatározó tevékenységi formája a játék. Az óvodás nyitottsága, kíváncsisága végtelen s ezen keresztül – környezeti szempontból is – értékes ismeretekre tesz szert. Ezek a sajátosságai kiváló alapot adnak a természettel, környezettel kapcsolatos pozitív értékrendszerének kialakításához (Vásárhelyi 2010).

Az óvodások alapvető tanulási módja az utánzás: a felnőtt viselkedésmódok, minták követése. Az óvodapedagógusoknak is szerepet kell vállalniuk abban, hogy a gyermekek környezettudatossága gyakorlatias és pozitív élmények segítségével fejlődjenek. Az óvodai tevékenységek, például kertészkedés vagy hulladékgyűjtés, lehetőséget adnak a gyerekeknek arra, hogy elsajátítsák a fenntartható életmód alapjait és értékeljék a természet szépségét és sokszínűségét.

A környezetvédő, természetszerető ember személyiségének a kialakulását már óvodáskorban el kell kezdeni. Ez az életszakasz, amikor megteremthetjük a vonzódást a természet iránt, amikor kialakíthatjuk azokat a szokásokat, amelyek alapjai lehetnek az ember és a természet közötti harmónia helyreállításának, a korszerű környezeti kultúra kialakításának. Óvodánkban a környezeti nevelés témaköreinek, feladatainak meghatározásakor az életkori sajátosságok mellett, figyelembe vesszük a helyi sajátosságokat, lehetőségeket. Óvodánkhoz közel található erdő, mező, tó, jó lehetőséget teremtenek élmények, tapasztalatok szerzésére,

vizsgálódásokra. A közeli erdőben tett kirándulások jó terepet adnak az évszakváltás hatásainak megfigyelésére. Hallhatjuk a madarak énekét, kutathatjuk az állatok nyomait. Ismerkedünk a szabadban való mozgás, beszéd, játék, étkezés kulturált formáival. A természet ünnepeiről megemlékezünk, élményszerűvé téve azokat a gyermekek számára.

Óvodapedagógusként lehetőségem van arra, hogy az óvodai környezetet és a mindennapi rutinokat oly módon alakítsam, hogy ezek támogassák a fenntarthatóságot és a környezettudatosságot. Játékos módon taníthatom a gyerekeket a hulladékcsökkentésről és az újrahasznosítás fontosságáról, például olyan tevékenységek révén, mint a szelektív hulladékgyűjtés vagy a saját játékok készítése újrahasznosított anyagokból.

Programunkban célként tűztük ki a természettel, a környezettel való harmonikus együttélésre nevelést, a természetszerető, azt értő és érző személyiség kialakítását. A természettel való harmonikus együttélés a személyiség kibontakozásának legnagyobb lehetősége. Befolyásolja a viselkedéskultúrát, az anyanyelvi kifejezőkészséget. Mind ezek hatására a gyermekek érzelmeiben a pozitív vonások erősödnek, fizikai és szellemi fejlődésük folyamatos, dinamikus előrehaladást érhet el. Keressük azokat a lehetőségeket, amelyekkel a gyermekek természeti és társadalmi környezetének megismerését színesebbé, sokoldalúbbá tudjuk tenni. Közvetett módon irányítjuk felfedezéseiket, rácsodálkozásaikat a természet szépségeire. Lehetővé tesszük, hogy a természet felfedezése közvetlen érzékelés, észlelés útján történjen. Kiemelt szerepet kap az érzékszervek érzékenyítése, a tapintás, a látás, hallás, szaglás képességének fejlesztésével. Megmutatjuk a gyermekeknek az ember által létrehozott értékeket, ráébresztjük az emberi munka értelmére, hasznára. Szeressék és óvják a körülöttük lévő növény- és állatvilágot. Erősítjük és támogatjuk a bennük lévő kíváncsiságot, érdeklődést. A rendszeresen végzett megfigyelések és tevékenységek minden gyermekben nyomot hagynak. Kialakul a gyermek és természet közötti viszony. A sikeres és eredményes munka által erősödik önbizalmuk. Elsajátítják a természetismeret alapjait a tapasztalatok által. Megalapozzuk ökológiai szemléletüket.

Összességében az óvodai környezetvédelmi nevelés olyan alapokat fektet le, amelyek segítik a gyerekeket abban, hogy értékeljék és tiszteljék a körülöttük lévő természetes környezetet, és hogy felelősségteljes döntéseket hozzanak a környezetük védelmében.

A környezeti nevelést tartom az egyik lehetséges eszköznek a globális problémák megoldására. A gyerekek nagyon fontos szerepet játszanak a családi életben és a családokban kialakuló értékek és szokások formálásában, ezért a zöld látásmód is átadódik rajtuk

keresztül. A szülőknél erősíteni kell azt, hogy már kis korban el kell kezdeni a környezetkímélő magatartás kialakítását és segíteni kell a gyermekeket az ehhez kapcsolódó tevékenységek kivitelezésében. Tehát, a környezettudatos gondolkodásmód és viselkedés saját életükben betöltött szerepére fel kell hívni a figyelmet. Kutatásom bizonyítja, hogy a szülők értékrendjében kiemelt helyet foglal el a környezetvédelem fontossága. Szívesen vesznek részt ezzel kapcsolatos tevékenységekben, rendezvényeken, gyűjtéseikkel támogatják ennek előrehaladását. Az egyik kiút a környezeti válságból Balogh (1982) szerint, hogy *„ehhez az egész Földön új nemzedéknek kell felnőnie. Olyan új nemzedéknek, amely szakít a múlt természetromboló módszereivel, és kíméli, óvja Földünknek még megmaradt természeti értékeit! És ennek a nemzedéknek a neveléséért, felelősségre ébresztéséért az idősebb generációnak kell minden erejét, tapasztalatát latba vetnie.”*

Az óvónőknek tehát fontos szerepük van abban, hogy környezettudatos magatartást és gondolkodásmódot alakítsanak ki a gyermekekben, és hogy a fenntarthatóság iránti érzékenység és elkötelezettség már az óvodai években kialakuljon. Ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy a jövő generációi tudatosabbak legyenek környezetük védelmében és fenntarthatóbb életet éljenek.